

POSTANOWIENIE

9 sierpnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka

na posiedzeniu niejawnym 9 sierpnia 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa J. P.

przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.

o ustalenie nieważności umowy, ewentualnie o unieważnienie umowy i zapłatę,
ewentualnie o zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z 19 września 2022 r., VI ACa 737/20,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

1. Wyrokiem z 19 września 2022 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił apelację Banku spółki akcyjnej w W. od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 24 czerwca 2020 r. w sprawie z powództwa J. P. o ustalenie nieważności umowy oraz orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego.

2. Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wywiodła strona pozwana, wskazując na naruszenie art. 382 w zw. z art. 327¹ § 1 pkt 1 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 387 § 2¹ pkt 1 i 2 k.p.c., art. 227 k.p.c., art. 278 § 1 k.p.c. oraz art. 235² § 2 w zw. z art. 382 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 189 k.p.c., art. 22¹ w zw. z art. 385¹ § 1 k.c., art. 385¹ § 1 k.c., art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 111 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (dalej: „pr.bank.”) w zw. z art.

1 ust. 2 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: „dyrektywa 93/13”), art. 385¹ § 2 k.c. i art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 w zw. z art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 pr.bank., art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 65 § 1 i 2 k.c. oraz art. 358 § 1 i 2 k.c. w brzmieniu obowiązującym od dnia 24 stycznia 2009 r., art. L ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Przepisy wprowadzające kodeks cywilny.

3. Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na występowanie w sprawie przesłanek określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Podawała, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne zawarte w pytaniach:

- czy umowa kredytu, w której kwota kredytu i wysokość rat kapitałowo-odsetkowych określone zostały w walucie obcej, natomiast wypłata i spłata kredytu odbywała się w walucie polskiej, po stwierdzeniu niedozwolonego charakteru postanowień odsyłających do kursów waluty obcej publikowanych w tabeli kursów banku udzielającego kredytu może nadal obowiązywać i być wykonywana w walucie obcej lub w walucie polskiej, mając na uwadze zasadę trwałości umów wyrażoną w art. 385¹ § 2 k.c. oraz dążenie do przywrócenia równowagi kontraktowej i zachowanie proporcjonalności sankcji wynikające z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13;

- czy o walucie wierzytelności z tytułu umowy kredytu denominowanego w walucie innej niż waluta polska decyduje waluta wskazana w treści umowy kredytu jako waluta kredytu czy - inna niż waluta wskazana w treści umowy kredytu - waluta, w jakiej zgodnie z umową realizowane są przepływy pieniężne.

Skarżąca wskazała również na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej. Podawała, że Sąd Apelacyjny nie rozważył na nowo całokształtu zebranego w sprawie materiału i poprzestał na zreferowaniu ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd Okręgowy, w sytuacji gdy w systemie apelacji pełnej sąd drugiej instancji zobowiązany jest do rozpoznania sprawy, a nie tylko rozważenia zarzutów podniesionych w apelacji. Uzasadnienie Sądu Apelacyjnego w przedmiotowej sprawie nie zawiera ustaleń faktycznych, oceny dowodów ani rozważań prawnych,

lecz ogranicza się do odniesienia się do zarzutów apelacyjnych, przez co kontrola prawidłowości rozstrzygnięcia tego Sądu jest utrudniona, jeśli nie niemożliwa.

Skarga kasacyjna jest również oczywiście zasadna z uwagi na to, że Sąd Apelacyjny nietrafnie przyjął, że w na gruncie umowy zawartej przez strony powód występuje jako konsument, podczas gdy wykorzystuje on kredytowaną nieruchomość do prowadzenia działalności gospodarczej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

4. Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także usunięcie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie służy zaś merytorycznej ocenie skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek (art. 398⁴ § 2 k.p.c.), gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do

rozpoznania wynika z oceny czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Dla spełnienia wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek przedsądu ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego (postanowienie SN z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06). Ze względu na odmienny cel instytucji przedsądu i jej odrębne oraz kwalifikowane przesłanki, wskazanie i uzasadnienie okoliczności decydujących o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może polegać na odwołaniu się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. W prawidłowo sporządzonej skardze kasacyjnej oba powyższe elementy muszą pojawić się oddzielnie i autonomicznie. Sąd Najwyższy nie jest bowiem trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę kasacyjną, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia, wnoszonym i rozpoznawanym nie tylko w interesie skarżącego, ale przede wszystkim w interesie publicznym.

5. Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie SN z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia SN: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08).

Skarga kasacyjna strony pozwanej nie zawiera argumentów dostatecznych dla uznania, że skarżąca skutecznie wykazała, że w sprawie zachodzi powołana przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Przede wszystkim, skarżąca zdaje się nie dostrzegać, że wskazywane przez nią zagadnienia były w ostatnim czasie przedmiotem wielu wypowiedzi Sądu Najwyższego oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Nie są to więc zagadnienia nowe. Stanowczy sprzeciw musi budzić konstrukcja skargi ignorująca aktualne orzecznictwo, w szczególności liczne wypowiedzi Sądu Najwyższego z lat 2020-2022, dotyczące przedstawionych przez skarżącą zagadnień (zob. m.in. wyroki SN: z 21 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 459/22; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22; z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 45; z 26 maja 2022 r., II CSKP 19/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 47; z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 48; z 27 maja 2022 r., II CSKP 314/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 50; z 1 czerwca 2022 r., II CSKP 364/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 51; z 30 czerwca 2022 r., II CSKP 656/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 52, i z 28 września 2022 r., II CSKP 412/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 54).

Stanowisko o niedozwolonym charakterze postanowień umownych pozostawiających możliwość ustalania kursu CFH, a w konsekwencji wysokości świadczeń stron, arbitralnej decyzji jednej ze stron, jest jednolicie przyjmowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego; takie uregulowanie umowne uznawane jest za niedopuszczalne, niezależnie od tego, czy swoboda przedsiębiorcy (banku) w ustaleniu kursu jest pełna, czy też w jakiś sposób ograniczona (zob. np. wyroki SN: z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, nr 11, poz. 134; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17; z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18, i z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21).

Nie budzi również wątpliwości, z uwagi na jednoznaczne brzmienie art. 385¹ § 2 k.c., że konsekwencją uznania danego postanowienia umowy za bezskuteczne jest działająca *ex lege* sankcja bezskuteczności niedozwolonego postanowienia, połączona z zasadą związania stron umową w pozostałym zakresie (zob. np. uchwała SN z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56). W uchwale całej Izby Cywilnej z 25 kwietnia 2024 r. (III CZP 25/22) Sąd Najwyższy doprecyzował, że w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w

obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów (pkt 1). W razie zaś niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie (pkt 2). Zgodnie z art. 87 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym uchwała ta ma moc zasady prawnej i wiąże Sąd Najwyższy w niniejszej sprawie.

Wejście w życie ustawy antyspreadowej, którą w art. 69 pr.bank. dodano ustęp 3, nie wpłynęło na ocenę abuzywności postanowień umów kredytu zawartych wcześniej oraz konsekwencji prawnych wynikających z tej oceny (zob. m.in. wyroki SN: z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr B, poz. 20; z 26 kwietnia 2022 r., II CSKP 550/22; z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, i z 28 października 2022 r., II CSKP 894/22; postanowienie SN z 28 listopada 2022 r., I CSK 934/22). Dzieje się tak, ponieważ oceny czy postanowienie umowne jest niedozwolone, dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (zob. uchwała SN z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2) i od tego momentu klauzule abuzywne nie są wiążące dla konsumenta, chyba że konsument wyrazi świadomą wolę na objęcie go takim postanowieniem umownym. Skutek niezwiązania klauzulą abuzywną *ex tunc*, oznacza, że zdarzenia o charakterze następczym w stosunku do daty zawarcia umowy zawierającej taką klauzulę pozostają bez znaczenia dla niewiążącego charakteru niedozwolonych postanowień umownych.

Mając na względzie powyższe rozważania, Sąd Najwyższy stoi na stanowisku, że zaprezentowane przez skarżącą problemy prawne były już dostatecznie wyjaśniane w orzecznictwie. W związku z tym przedstawione w skardze kasacyjnej zagadnienia prawne nie mają waloru nowości i nie są zagadnieniami istotnym, których wyjaśnienie przyczyni się do rozwoju prawa.

6. Odnosząc się do powołanej przez skarżącą oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, wskazać trzeba, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, jako przesłanki przyjęcia jej do rozpoznania, wymaga powołania się na kwalifikowaną postać

naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego oraz przeprowadzenia wyводу zmierzającego do jego wykazania. Oczywistość naruszenia prawa ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje przy tym samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której spowodowało ono wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (zob. orzecznictwo przytoczone w motywach postanowienia SN z 6 listopada 2012 r., III SK 16/12).

Skarga kasacyjna nie zawiera argumentów świadczących o tak rozumianej oczywistej zasadności.

Nie przekonuje wskazanie przez skarżącą na niezasadne przyznanie powodowi statusu konsumenta. Sąd Najwyższy dokonywał już analizy kwestii rozgraniczenia pojęcia konsumenta od profesjonalisty i wyjaśnił, że również osoba prowadząca działalność gospodarczą może dokonywać czynności konsumenckiej, o ile umowa kredytu nie pozostaje w bezpośrednim związku z tą działalnością. To występowanie tego rodzaju związku, a nie fakt prowadzenia działalności gospodarczej ma bowiem decydujący charakter (wyroki SN: z 14 czerwca 2023 r., II CSKP 254/22; z 18 kwietnia 2023 r., II CSKP 914/22 oraz z 12 kwietnia 2023 r., II CNPP 11/22; postanowienie SN z 20 grudnia 2023 r. I CSK 2646/23).

Sąd drugiej instancji ustalił, że umowa wiążąca strony została przez powoda zawarta bezpośrednio w celu realizacji celu konsumenckiego – zakupu lokalu mieszkaniowego dla zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych. Skarżąca nie zgadza się z powyższą oceną i prezentuje własny pogląd, kwestionując dokonane przez Sądy *meriti* ustalenia faktyczne. Samo to nie jest jednak wystarczające do przyjęcia, że skutecznie wykazała przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., zwłaszcza że Sąd Najwyższy ustaleniami Sądów *meriti* jest związany (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

O oczywistej zasadności nie świadczą również wskazania skarżącej, że Sąd Apelacyjny nie wypowiedział się co ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd Okręgowy, ani nie dokonał własnych ustaleń przez co nie ustalił stanu faktycznego sprawy, a tym samym niemożliwa jest kontrola prawidłowości wydanego rozstrzygnięcia.

Przypomnieć ponownie należy, że przytoczenie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.) oraz wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.), stanowią dwa odmienne, z uwagi na funkcje, jakie pełnią, niezależne od siebie wymagania skargi kasacyjnej. Skarżąca, formułując więc wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie, powinna przedstawić wyodrębniony, samodzielny wywód prawny odnoszący się do wskazanych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Strona pozwana ograniczyła się do ogólnego wskazania na uchybienia Sądu drugiej instancji. Nie podała jednak – w ramach wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uzasadnieniem – jakie konkretnie przepisy prawa zostały naruszone, w jaki sposób oraz nie wykazała, że naruszenia takie miały charakter kwalifikowany, widoczny bez potrzeby dokonania głębszej analizy oraz prowadziły do wydania oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Nie jest rolą Sądu Najwyższego samodzielne poszukiwanie w treści skargi okoliczności stawających o występowaniu w sprawie przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., w tym sięganie do postaw kasacyjnych i ich uzasadnienia.

Na marginesie można jedynie zauważyć, że w procesie cywilnym obowiązuje system tzw. apelacji pełnej, w którym postępowanie apelacyjne jest dalszym stadium postępowania przed sądem pierwszej instancji, a sąd apelacyjny ma prawo i często obowiązek ponownego badania sprawy, przeprowadzania w niezbędnym zakresie postępowania dowodowego oraz orzekania na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji i w postępowaniu apelacyjnym. Postępowanie apelacyjne jest zatem kontynuacją postępowania merytorycznego. Sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji, a nie apelację. Użyte w art. 378 § 1 k.p.c. sformułowanie, że sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę „w granicach apelacji”, oznacza w szczególności, iż sąd odwoławczy dokonuje własnych ustaleń faktycznych, prowadząc lub ponawiając dowody albo

poprzestając na materiale zebrany w pierwszej instancji (art. 381 i art. 382 k.p.c.) i kontroluje prawidłowość postępowania przed sądem pierwszej instancji.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono również, że ocena treści uzasadnienia rozstrzygnięcia zapadłego w postępowaniu apelacyjnym powinna uwzględniać, iż, stosownie do art. 391 § 1 k.p.c., art. 328 § 2 k.p.c. (w brzmieniu sprzed 7 listopada 2019 r., obecnie art. 327¹ § 1 k.p.c.) ma jedynie odpowiednie zastosowanie do orzeczeń sądu drugiej instancji. W obecnym stanie prawnym wymogi jakie powinno spełniać uzasadnienie sądu drugiej instancji określa art. 387 § 2¹ k.p.c. Uzasadnienia takich orzeczeń nie muszą, a zwykle wręcz nie powinny zawierać wszystkich elementów typowych dla uzasadnienia judykatu pierwszoinstancyjnego, lecz jedynie te z elementów, które ze względu na treść apelacji i zakres rozpoznania sprawy są niezbędne do przedstawienia motywów wydanego przez ten sąd rozstrzygnięcia (np. postanowienie SN z 16 czerwca 2016 r., V CSK 649/15, wyrok SN z 14 marca 2017 r., II CSK 428/16 oraz postanowienie SN z 19 lutego 2021 r., V CSK 188/20).

7. Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 1 *a contrario* k.p.c.).

[SOP]

[ms]